

SZÉKELY-UDVARHELY

AZ UDVARHELYMEGYEI FÜGGETLENSÉGI ÉS 48-AS KOSSUTH-PÁRT LAPJA

Megjelen hetenkint kétszer: vasárnap és csütörtökön.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér. Községek, papok, gazdasági egyesületi tagok és községi előjárók egész évre 8 K, tanítók, községi és körjegyzők szintén egész évre 7 koronáért kapják.

Telefon

Egy példány 10 fillér.

Telefon

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS LAPTULAJDONOS:

BETEGH PÁL

SZÉPIROD. FŐMUNKATÁRS: **FÜLEI SZÁNTÓ LAJOS**

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:

Kossuth Lajos utca 31. szám, hova a köziratok, hirdetések és előfizetések küldendők.

Apróhirdetések szavankint 4 fillér-, vastagabb betűvel 8 fillérért más hirdetések olcsó Árszabás szerint. Nyit-tér sora 1 K.

M. kir. postatakarékpénztári cseque-számla 10.489. szám.

Vámbevételünk és háztartásunk.

A közel multban tartott képviselőtestületi közgyűlés napirend előttjén igen fontos, városunk háztartását közérdeklő felszólalások hangzottak el. Ezeket lehető bő kivonatban igyekeztünk megrögzíteni és annak idején a „Székely-Udvarhely” hasábjain a város polgárságának szeméi elé tartani.

Nem elégedhetünk meg azonban ezzel. Tovább kell fűzzük a felvett kérdéseket. Alkalmat kívánunk adni a közvélemény teljes kialakulására.

Székelyudvarhely város háztartásával a polgárság régóta nincs és nem is lehet megelégedve. Ezt igazolják a felszólalások, melyek elvégre is igaz és megcáfolatlan bírálatot jelentettek a vezetőség kellő erély és buzgóság, látható eredmény nélkül való működése felett.

Semmi újítást, jövedelmező beruházást nem látunk és nem látunk, de azért egy a közbirtokosságtól kölcsönvett háromszázezer korona, mint a polgárság inséges zsebéből kisajtott pótdadók teméntelen összege — elfogyott — és elfogy...

Hogyan lehetséges ez? — tünődik nem egy polgártárs. S miután kielégítő felvilágosítást nem nyerhet a rejtélyről — tovább hallgat; noha megnyugodva nincsen.

Miért van ez így? — kérdik talán a tájékozatlanabbak... Nagyon egyszerű az ok és igazán elszomorító. Elszomorító azért, mert nálunk olyan nagy az intelligens emberek száma, hogy a lakosság számát véve alapul, e tekintetben Magyarországon első helyen állunk. Egyszerű az ok, mert állandóan rosszul gazdálkodtak. A közvagyonot Csáki-szalmájának nézték s annak elkallódását megakadályozni elmulasztották.

Nem volt a város élén olyan lelkiismeretes vezér, aki hivatásos kötelességéből kitolyólag behatóbban megismerkedett volna annak közjövödelmeivel és vagyonával. Ezért nem szaporodott a vagyon, hanem mindig fogyott. A közjövödelmek pedig részben elkallódtak, másrészt a lelkiismeretlen, sokszor tudatlan kezelés folytán a minimális mennyiségre apadtak.

Vagyon felelősség nélkül, félszeg, egyoldalú, nyomorék, hanyag gazdálkodással még a legszerényebb háztartást sem lehet

a Dárius kincsével is föntartani. A legegyszerűbb embernek sem szabad szemelől téveszteni az angol örökigazságot, hogy: az idő pénz!

Föl kell használni az időt és alkalmat egy község, város és ország életében épp úgy, mint a magán gazdálkodásban. Nem szabad tétlenül nézni tovább a tétlenséget Hiszen a város ügye, a lakosság ügye

Ha pótdadót kell fizetni, nem egy-két embertől, de az összes adózó polgárságtól követelik. Ebből meg önként következik, hogy mindenkinek nemcsak joga van, de önmaga iránt való legszentebb kötelessége is beleszólani a város ügyeibe

Emelni kell a város vagyonának jövedelmezőségét és a közjövödelmeket. Szigorú, de helyes, észszerű takarékoskossággal — viszont a kiadásokat apasztani kell.

Ne hallgassa senki el, ha a város érdekét előmozdítani hivatott eszméje van. Álljon elő vele. A városi tanácsot pedig a polgármester szorítsa hivatásához méltó ügybuzgó munkásságra — jó példa-adással s ha szükségesnek mutatkozik: hivatalos hatalmával.

Az új vámtarifa elkészültével és képviselőtestületi letárgyalásával kapcsolatosan, gondoskodni kell a vámjövödelmek nyilvános árverés útján leendő bérbeadásáról. Ebből a városnak mindenestre több és biztosabb jövedelme lesz, mint a felszólalások szerint történt kezelés mellett.

Szóval ne huzódozzunk és ne várjuk a sült galambot, mert az önként, fáradság és kellő szorgalmas tevékenység nélkül, még senkinek sem röpült a szája. Odaadó buzgalom hiányában városunk ügyei sem fordulnak jobbra s mi meg az ok nélküli pótdadókat itélet napig fizethetjük a Danaidák csebére... látható eredmény nélkül.

A fogyasztási adók beszédését, azok pontos befolyásának ellenőrzését sem szabad elhanyagolni. Legjobb lenne ezt is albrétbe adni, de mindig a legszeleesebb körben való nyilvánossággal.

Senki se ragaszkodjék a komasógorféle kéz alatt történt árverések- és árlejtésekhez. A sötétséget csak azok kedvelik, akiknek nincs rendben a szénájuk

és félnek a világosság, a nyilvánosság tisztító tüztől...

A képviselőtestület pedig ne csak határozzon egyszer ezt, máskor mást, hanem szigorúan követelje meg fegyelmi eljárással is, hogy közérdekű határozatait feltétlenül és pontosan végrehajtsanak. A képviselőtestület nem operette-társulat, sőt a városi tanács sem az. Illő dolog, hogy mint törvényes testületnek és hatóságnak a szava mindenkor és mindenben érvényesüljön...

Jó lesz ezt figyelembe venni és valahára igaz, helyes utra térni. Vesztegetni való idő nincs. Mindenki lászon munkához s akkor a siker nem fog elmaradni.

Bagger

A politikai helyzetről.

* **Agenor megy.** A magyar nemzet ellen büntetlenül intrikálni nem lehet. Ezért buktak meg a kamarilla feje, kiket Sternberg Adalbert Beck, Goluchovszky, Khuen-Héderváry, Ga utsch, Paar, Chlumetzky és a császár kammerdienerje személyében megnevezett. Ezek közül még csak Paar és a kammerdiener vannak hivatalban. A többi szerencsésen letörött Legutóbb Goluchovszky, a híres cédulagyártó diplomata vonult el a láthatárról Beadta lemondását és a király elfogadta. Goluchovszkyval a régi diplomácia bukott meg. Békés, de cselekvő külpolitika kell kövesse magyarfaló rendszerét.

* **A haladó banda** nem akar végképpen letörni, vagyis nem akarja magát letöröttnek tekinteni. Miután az uralkodó pártokban helyük nincs, a k a d é m i á t hoztak össze — „Társadalomtudományi Társulat” cím alatt: Pikler Gyula egyetemi tanár elnökségével. Tudomány helyett azonban csak jelszavakat követnek s nem felvilágosodottak, hanem elfoglaltak s alakulásukkal a magyar társadalomnak és a magyar államnak hadat izentek. Ezt látja a nemzet s épen azért okvetetlenkedésüket komolyan senki sem veszi.

* **A képviselőházban** Bizony Ákos előadó ajánlata nyomán, hazafiúi örömmel és lelkesedéssel, de egyszerűsággal a király iránt érzett mély hódolattal és hálás elismeréssel, egyhangulag fogadták el a II. Rákóczi Ferenc fejedelem és bujdosó társai hamvainak hazahozataláról szóló törvényjavaslatot úgy általánosságban, mint részleteiben. Nincs tehát immár szegénytörvény. Jöhetnek a szabadság isteni ihletével megszentelt hamvak, hogy ezután közöttünk maradjanak az idők végtelenségéig, tündöklő például az utódoknak a hazaszeretben, az önzetlenségben, a hősiességben.

* **Az iparfejlesztésről** szóló törvényjavaslat, mely Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszter és Szevényi József államtitkár nagyfontos-

ságu, messzekiható alkotása, előre láthatólag, rövid időn belül törvényerőre emelkedik. Nem szabad ezt kicsinyelni és szűkös látókörrrel bírálni. Magyarország, igaz, agrár állam, de csupán a mezőgazdasági produktumokból maga a nép megélni nem tud s épen ezért elégedetlen és kivándorol Téli foglalkozásról. kenyérkeresetről kell gondoskodni, hogy ezzel az erdőpanamakal, a tagosításokkal, arányosításokkal kiközösített szegény emberek is maguk és családjuk fenntartását biztosíthassák. Nyári időben pedig az így itthon megtartott munkáskez a földirtok hasznára válhassék. — Népipart kell teremteni és azt határozottan támogatni, hogy abból önmagától fejlődjen a gyáripár. Nem az ipari nagy gyárak adják a biztos kenyeret, amely rendszerint keserű, hanem a mezőgazdaság mellett folytatott, helyes irányban vezetett házi ipár. Ennek produktumait összegyűjtve, hasonlóan a külföldi gyárlathoz, minden nagyobb kereskedő egy-egy gyáros lehet. Ez pedig a mezőgazdaságnak is előnyére és nem hátrányára szolgál

Udvarhely megye

Rákóczi szabadságharcában.

Irta: tarcsafalvi Pálffy Aladár.

(2. folytatás.)

Udvarhely már a mozgalom kezdetén csatlakozott a kurucokhoz. — Legelőbb egy Kováts Izsák nevű polgár csapott fel a szabadság zászlója alá, a kit aztán mind többen és többen követtek, úgy hogy nem sokára az egész város kuruccá lett. Boszusok is voltak érte a labancok s ha nincs egy tekintélyes, székely fufanggal bőven megáldott embere, Derzsi Cibere Borbély János, bizony kiváltságait, mindenét elveszítette volna. De ő ha labanc jött, ha kuruc jött, megvendégelte a tiszteket s ez által kieszközölte azt, hogy csapataikat féken tartották. De kétségtelen, hogy ő is kuruc volt, a miért aztán katonai bíróság elé is állították, de ügyes feleleteivel itt is úgy kivágta magát, hogy a végén is szabadon bocsátották. A míg kuruc kézen volt Udvarhely, bizony nem kimélték a labancot. S meg törtévéen, hogy egy néhány labancot elfogtak s kivégezték Guthy kurucái. E miatt az Udvarhelyhez közelebb Heister oly dühbe jött, hogy az egész várost fel akarta gyújtani, de a Balogh kertben táborozó Heisterhez egy szép lovat küldtek s ezért a verboszutól elállt. azonban a várost több helyen felgyújtatta. Szeles szerint ez Br Tigével és nem Heisterrel történt volna

Erőszakos ember volt Guthy uram. Midőn Ruyter a várat feladta, Guthy leromboltatta a János Zsigmond által 1562-ben épített Székely Támadt várát, hogy a labancnak erősségül ne szolgálhasson. később Heister felépítette, de Pekry kurucái lerombolták s azóta fel sem épült, csak égen meredő csupasz falaival hirdette a székely dicsőséget, míg helyére aztán felépítették a tudomány csarnokát, az állami főreáliskolát.

vagyonban részes nem akart lenni, létjogosultsága már csak azért sem volt és nem lehetett, mivel Városfalván községi vagyon semmi sem volt és nincsen s mert hiszen nyilvánvaló, hogy ily helyeken a községi közszükségletekhez a községben birtokkal bíró, azonban a községen kívül lakó egyének is hozzájárulni kötelesek — pótdadó útján — állami egyenes adójuk arányában. Erről úgy látszik nem voltak felvilágosítva.

Ekkor lett megbontva a közvagyon jövedelméből vett birtok „közös” jellege s később akkor, amidőn a legnagyobb birtokos, ezen egyideig közösen használt birtokbéli jutalékát — a tagosítás rendén — saját magán tagjában szakította ki, nem pedig akkor, amidőn a 102 ök (mert egy területben is kikapta a részét) „falba rugták a közbirtokosságot”, mert ezek ezen elhatározásukkal csak azt tették, hogy a birtok jövedelméből kizárták azokat, akik abból részvetést akartak, akár területben, akár területben kivették, vagy részük egyáltalán nem is volt.

És nem ez az igazság?

Az mellékes, hogy a legnagyobb birtokos, aki részét területben kivette, kérve kéri a társaságot a visszafogadására.

Még csak annyit említek meg, hogy Városfalván a „103-ak” az akkori összes birtokosok, a kiknek a közvagyonban részük volt — a már többször említett 2 egyén kivételével.

Hogy Péter Sándor lelkész barátom nem volt Városfalván a fák eladásakor és történetesen a közbirtokosság vagyonában sem volt arányos, arról a „103-ak” nem tehetnek, a minthogy a mostani vezetők eljárása sem „zsarnok hajlamu önkényeskedés”, ha „a régi böles előrelátásu intéző emberek” rosszul végeztek el a dolgot. S még mint papnak sincs oka panaszkodni, mert a közvagyonból az egyház a helyszíneléskor — és az tényleg szabályellenesen — mértéken felül is bőven kielégítettet, de hát ezért az akkori pap nem panaszkodt!

És még egyet.

Ki a tulajdonképeni okozója annak, hogy a vármegye közigazgatási bizottsága magán vagyonnak minősítette a Kénosi fele birtokot, a melynek jöveelme eddig mindig közecelt szolgált?

Vajjon gondolt-e a „103-ak” közül valaki arra, hogy ezen közvagyonból vett birtok magán vagyona legyen; annak jövedelme felett szabadon rendelkezzenek s azt maguk között felosztassák addig, a míg avatatlán beavatkozás ki nem kaparta a 103-ak részére a sült gesztenyét? Merem állítani, hogy senki. Pedig ez közügy volt!

Ez a birtokos társaság — a közbirtokosság kebelében — segített Városfalván felépíteni a templom tornyát, adakozott harang öntésre, az elmúlt évben iskola építés céljára telket vásárolt és szolgált számos közügyet a míg magán jellege kiereszkölve nem lett és most ezután — feltéve, de meg nem engedve, hogy e birtok jövedelméből 1905. évben „183 korona ment pálinkára”, jövőben elmehet 2183 K, mert a jövedelem futja és a városfalviak hálásan fognak mindig vissza emlékezni arra és áldani fogják még a porait is annak, aki tulbuzgóságában, akaratán kívül kieszközölte és kiforszírozta azt, hogy 183 K helyett 2183 koronát költhessenek el pálinkára.

És ez közérdekből történt.

Kiss Jenő,
körjegyző.

KÜLÖNFÉLÉK.

Bujdosó kuruc éneke.

Ugy bolyongok szép Magyarországon,
Mintha járnék idegen világban,
Bánat kísér, öldöklő a szegény,
Sorvadozok kegyelem-kenyéren.

Édes hazám, megrontottak téged,
Letördelték minden dicsőséged.
Nagy voltál a magad erejéből,
Tengődöl most Isten kegyelméből.

Gazdag urból koldussá vedlettél,
Ágról szakadt nyomorulttá lettél,
Könnyek égnek halvány orcádon,
Nincs is nálad árvaab a világon!

Endrődi Sándor.

— **Vármegyénk iparfejlesztő bizottsága** hetfőn d u 3 órakor Ugron Ákos főispán elnök vezetése alatt ülést tartott, a melyen a Parajdon felállítandó agyagipari gyár folyó ügyeit tette megbeszélés tárgyává.

— **A székelyföldi erdőbirtokosságok**, melyek ezidőig az állami erdőkezelés megszüntetése és más bajok orvoslására irányuló képviselőházi kérvényüket hozzánk mai napig sem küldötték be, ismétlen felkérjük, hogy saját érdekükben igyekezzenek a kérvényeket a megtartott közgyűlés jegyzőkönyvének aláírói nevével ellátva, most már haladéktalanul a „Székely Udvarhely” szerkesztősége Székelyudvarhelyt címre beküldeni. Ne hallgassanak az esetleges akadékoskodókra. Tartsák szemelőt az állammal 1888 szeptember 29 én megkötött szerződés 8. pontját. Ha kellő időben a törvényhozás nem intézkedik és a közbirtokosságok sérelmeit nem orvosolná, amit lehetetlennek tartunk, a 13 pont értelmében, a birtokosságok jogosultak a szerződés megszüntetését még bíróság is követelni.

— **Unitárius istentisztelet** Folyó hó 28-an vasnap d e 10 órakor kezdődött II. Rákóczi Ferenc és bujdosó társai hamvainak a hazaszállítása alkalmából a vármegyeház nagy termében unitárius istentisztelet tartatik, melyre az érdeklődők figyelmét felhívjuk.

— **Rákóczi ünnepség a főreáliskolában.** A helybeli főreáliskola folyó hó 29-én (hetfőn) II. Rákóczi Ferenc és bujdosó társai hamvainak hazakeresése alkalmából az intézet tornacsarnokában hazafias ünnepélyt rendez. Kezdeté d e 11 órakor. Belépő díj tetszés szerint. A tiszta jövedelmet a József főherceg szanatórium javára fordítják. A műsor kilenc pontból áll és a történelmi nagykor igen érdekes részleteit ecsetelő műveket foglal magában.

— **Bronzéremmel kitüntetett székely iparos.** Salamon Kálmán műfaragómester, aki műhelyét városunkba most helyezte át Székelykeresztúrról, a bukaresti világkiállításson bronzérmel nyert kitüntetésül. Ennek a derék székely iparosnak tehát ismét szaporodtak babérai. Most immár csak az van hátra, hogy műbecsi munkáit itthon, a székely anyavárosban is méltó elismerésben részesítsék.

— **A helybeli ev. ref. kollegium** f. hó 29-ikén, hetfőn, delelő 11 órakor a reformáció evfordulójaival kapcsolatban Rákóczi ünnepélyt tart, melyre a t. szülőket és az érdeklődő közönséget tisztelettel meghívja az intézet igazgatósága.

— **Megtámadott mandátum.** A kúria szerepére vállalkozott „Udvarhelyi Híradó” kegyes jövöltából és becses engedelmevel megint „politizáló”, mert hát a Híradó itélkezik képviselő-kandidátuma felett s ki mondja, hogy ez és az nem érdemes a képviselőségre s meg akarja szabni az embernek, hogy mit szabad tennie, jó hogy meg arra nem ad utasítást, mit szabad ennie. Én tehát a Híradó szíves engedelmevel csak személyeskedő és lekicsinylő soraira óhajtok válaszolni, mert nagyon furcsa fogalma van ennek az önzetlen és a nemzeti küzdelem alatti hasznos működéséről jól ismert lapnak a tanítókról, mert válaszában igen kicsinylőleg nyilatkozik róluk, nem tartván érdemeseknek őket arra, hogy a képviselőházban helyét foglalhassanak. Ezenközben oktat, para-

grafusokat citál és nemcsak engem akar silány jogi tudománya segítségével kioktatni, de mintha az összeférhetetlenségi bizottságnak is apró utmutatásokkal akarna kedveskedni. Ha én vagy bárki legyen is, hazafias kötelességet teljesít igazán érdek nélkül, azt az „Udvarhelyi Híradó” lekicsinyli. Talán bizony tőle kellene hazafiságot tanulni... De jól tudom én mi fáj neki, az, hogy kerületünk a Danielek karjaiból kiszabadult és most kedvező alkalmat szimatol... ismét tehetne apró szolgálásokat... persze érdek nélkül és hazafias — pózzal... Politizálni nem szoktam. De ha érdeklődik, kérdezze meg az oláhfalusiak közül az arra hivatott s elfogulatlan szemlélőt, az majd felvilágosítja arról, hogy én a szabad időmben milyen közhasznú dolgokkal foglalkozom s mivel töltöm az időmet; megtudhatja, hogy jut-e időm a „politizálásra”. Azt nem veszem rossz néven az „Udvarhelyi Híradó”-tól, hogy komédiázásnak nevezi a függetlenségi szónoklatokat. Ezt az ítéletet bizonyosan a nemzeti küzdelem alatt saját szerepléséről állapította meg... Hiszen mindenki emlíkszik erre, meg a megboldogult „Székely Ujság”-ra. Hát az mi volt? Hova gondol a Híradó, mikor azt mondja, hogy kerületünkben a kiábrándulás ideje elérkezett? Ilyen kérdés alatt mit érthet egy magát „független” nek nevező lap? Azt ugy-e, hogy a haladókhoz kell visszahódítani. Egy olyan „független” újság, mint a Híradó, csakis ezt gondolhatja. Ez persze nem komédiázás, ezt ő becsületes, önzetlen és hazafias politikának nevezi. Egyébiránt, ha kíváncsi a Híradó Simkó összeférhetetlenségére, tekintsen be a székesfővárosi tanács 210564-906. számú aktájába, onnan megtudhatja, hogy Oláhfaluban lesz-e kiábrándulás. Még csak azt jegyzem meg, hogy a Híradó ne adjon nekem tanácsot, hogy az iskolán kívül mit tegyek vagy ne tegyek, mert ha időm volna, azt ugys tudnám: első sorban az „Udvarhelyi Híradó”-nak kellene a magyar nyelvtanból leckét adnom. Ezt szívesen megtenném — ingyen. A magam részéről ezzel befejeztem minden erre vonatkozó polemiam. — Hozó János.

— **Népesedési mozgalom városunkban.** A székelyudvarhelyi anyakönyvi kerületben folyó évi július, augusztus és szeptember havában, tehát három hónap alatt 18 fiú és 25 leány gyermek született. Elhalt 28 férfi és 15 nő (10 férfi és 2 nő ezek közül a közkórnázban halt el) Tehát ez év III-ik negyedében összesen 43 születés és ugyanannyi halálozás történt városunkban. Ha pedig a korhazai halálozásokat (10 férfit és 2 nőt) leszámítjuk, akkor 12-övel a leány gyermekek szaporították a lakosság számát, míg a fiúk száma egygyel sem növekedett. — Házasságot mind össze csak 14 pár kötött.

— **Jól és olcsón táplálkozni,** a ma drágaság mellett, igen nagy feladat. Azonban — a mint özy. Máties K. Szilárdné lapunk mai számában olvasható hirdetéséből látható — nem lehetetlen. Ez az előkelő háztartást folytatott kiváló gazdasszony, a főzés művészetében annyira gyakorlott, hogy a konyhájáról kikerült ételtek a lehető legjobb házi-kosztot is nemcsak helyettesítik, hanem sok esetben azt, felülmúlják. Kisebb háztartásban levő tisztviselők és mások, kik a csendes, nyugalmas életet kedvelik s akiknek számára nálunk egy ilyen kitűnő konyha valóban hiányzott, bizonyára örömmel ragadják meg a kedvező alkalmat, hogy a derék gazdasszony főztjét minél előbb élvezhessék. Azt állítja és kezességét vállal, hogy a legkényesebb izlésű egyének igényeit is képes kielégíteni.

— **A korondi ifjuság** e hó 28-án II. Rákóczi Ferenc és bujdosó társai hamvainak hazaszállítása alkalmából, változatos műsorral ünne-

pélyt rendez, melyre e helyen hívja meg az érdeklődő hazafias közönséget.

— **Egy szorgalmas ember szolgáló**nak havi fizetéssel, egész évi kötelezettséggel azonnal alkalmazást nyer Székelyudvarhelyt. Cím e lap kiadóhivatalában megtudható.

Tulipán — a magyar biztosítási közzgazdaság terén.

Jelige: Tudjátok-e mit jelent a tulipán? Becsüld magyart! Önmagadat igazán!

Azon közzgazdasági vállalatok között, melyek ezen voltak mellett méltán elmondhatják, hogy tisztán magyar intézmény, legelső helyet foglalja el a: Hazai Általános Biztosító Társulat, melyet nemzetünk nagynevű vezére: Kossuth Ferenc alapított 1895-ben, midőn hosszú hontalanságából — hazatért. Az ő — atyjához hasonló — látnoki szeme legott észrevette, hogy e téren hátramaradtak vagyunk, hogy ez ország még mindig állandó fejtős tehene a legtöbb külföldi, főleg hazánk babetolakodottosztarak társulatoknak. Ezért alapította a Hazai Általános Biztosító társulatot, mely alapítása óta amellett, hogy a magyar közzgazdasági biztosítást leghívtebben szolgálta, sohasem tévesztette szem elől azt, hogy Magyarország a magyaroké! Az ország legkiválóbbjaiból álló igazgatóság s a 6000 tagot számláló ügynöki testület mindig ott állott, ahol minden hazafinak állnia kellett, midőn a magyar ügy érdekében tenni, fáradozni kellett. Így volt a nemzeti ellenállás idejében is, hisz ki nem látta ezen hazafias vállalat embereit szerte az országban, — a küzdők hazafias táborában?

És ha mindezeket figyelembe vesszük, ha figyeljük a statisztikát s arra a sötét lapra találunk, mely ijesztő számadatokat tár elénk: hogy Magyarországból évente kb. 250 millió korona vándorol a külföldi biztosító társulatok zsebeibe, nem-e kötelessége minden egyes magyar honpolgárnak e kérdésnél megállni, e felett az elszomorító tény felett gondolkodni s akár érdekelve van, akár nem, oda hatni, hogy magyar ember csupán magyar intézményt támogasson.

Nem-e kötelessége ma már minden magyarnak, hogy ezt a bennünket jellemző nem törődöm ségget végre-valahára magáról le rázza s mindannyiszor, a hányszor csak egy fillért is kiad, jól megnezzze, hogy miért és kinek adja?!

A „Hazai Általános Biztosító Társulat”, melynek élén a kiváló magyar közzgazdász és szakember: csáfordi Tóth Pál vezérigazgató áll, alapítása óta szívében hordja a tulipánt! És, hogy mindnyájunk öröme — elérhesse azt, hogy ez a szép magyar jelkép a magyar tulipán virág minden magyar ember szívében gyökeret verjen, az nem muló divat, hanem oly szent jelkép legyen, mely jelkép igazi követése esetében a nemzeti ügy, a biztosítási közzgazdaság terén is az egész hazában diadalt arasson, minden kötvényhez egy-egy tulipánt díjmentesen mellékel.

Fokozója, buzdítója az a hazafias gondolkodásnak, kifejezője annak, hogy a tulipánt mindenki ne csak külsőjelkép használja, ne divat legyen az, hanem intő, figyelmeztető minden alkalommal, hogy csak akkor és úgy boldogulhatunk, ha önmagunkat támogatjuk, ha gazdaságilag is függetlenek leszünk.

Örömmel ragadtuk meg az alkalmat, hogy ezen kiváló intézettel újlag foglalkozzunk, különösen most, hogy az ingyen tulipánnal is-

mét tanujelet adta annak, hogy nem, hazafias gondolkodása egyedül álló s ép ezért ez intézet pártfogása — öszi után beszélve — kötelessége mindenkinek, akinek hazája és saját ügye a szíven fekszik s ennél nem becsüli többre a — külföldit, az idegent! Üdvözljük a Hazai Általános Biztosító Társulatot ezen újabb hazafias ténykedéséért s meg vagyunk győződve, hogy az az el nem felejt derék székely nép körében meleg visszhangra, megérdemelt ösztönzést pártfogásra fog melőbb találni annnyival is inkább, mert — mint illetékes helyről tudjuk — szervezési működését, most már egész Erdélyre oly módon terjeszti ki, hogy minden egyes községben létesít képviselőt.

CSARNOK.

A székelyek reáltörténete 1562—1691-ig.
Irtta: Connert János, ford. Balásy Dénes.
(73. folytatás.)

Kérdés, vajon honnan ered, miből származik ez a kepepénz? Jóllehet sok jel mond ellene, mégis kénytelenek vagyunk azon feltevésre, hogy ez a rovat az 1556-ban sáculárizált püspöki tizedekben kérésendő.³² Utaltunk már azon jelenségre, mely szerint a székelyek közt 1560 után az aprómarha tized szokásos rovat vagy porció gyanánt jelentkezik. Hogy a tizedszedés nem az 1562-ik esztendő következménye volt, kétségtelenül kiténik abból, hogy Izabella az 1557-iki³³ tordai országgyűlésen késznek nyilatkozik, mely szerint a marosvásárhelyi iskolának a székely tizedekből segélyt fog nyújtani. Ugyanazon országgyűlésen visszaadni szándékozik A. B. magyar papnak az ő régi javadalmait, azaz; visszaadja ennek a lelkeseknek a mult évben sáculárizált tizedből a neki járó részt.

Valószínűleg a székely tizedek szintén secularizáltak ekkor, legalább erre a következtetésre kényszerít a logikai összefüggés. De mint-hogy itt nem visszaadástól, hanem ajándékozástól van szó, föl kell tennünk, hogy ez az alap vagy legatum azelőtt a püspököknek járó, de most a már secularizált tizedekből képződött. Most a székelyek fizettek püspöki tizedet. Ez pedig aprómarha és gabonafélék adásából állott, mikre a kepe szó is mutat, mint a természetbelieknek javadami formája.

Korábbi időkben a székelyek püspöki tizedeire vonatkozólag a következő adatokat találjuk: 1213-ban megköveteli Vilmos, erdélyi püspök, a székelyektől, hogy ha mindjárt a Bárcaságba kivándorolnának is, azért fizessék meg neki a tizedet.³⁴ 1328-ban Róbert Károly király meghagyja az erdélyi vajdának, kényszerítse a szászokat, székelyeket és magyarokat, hogy adják meg az erdélyi püspököknek a teljes tizedet.³⁵ 1466-ban az erdélyi püspök panaszára megparancsolja Mátyás király Aranyos, Maros, Udvarhely, Csik és Gyergyó székelyeinek, hogy adják meg a teljes tizedet a püspököknek.³⁶ Bár feltűnő, hogy az efféle tudósítások abból az időből oly gyérek, kétségtelen dolog mégis, hogy a székelyek a püspököknek fizettek tizedet. Erre nézve csupán egyetlen kifogást tehetni, azt, miként történhetett, hogy Báthori Zsigmond, mikor 1601-ben a székelyeknek szabadságaikat visszaadta, a fiskusnak azt a jövedelmét, mely még 1562 előtről származott és secularizált tizedeken alapult, számba sem vette, föl nem használta?! Ezt a kifogást azonban megdönti annak megdöndölése, hogy ugyanakkor az ököradóhoz való jogáról is lemondott. Már Rákóczi Ferencnek pl. az összes székely rendek 1607-ben ököradó helyett s ubidiumot adtak, segedelmet ajánlottak, ámbátor csak utoljára, mert hiszen Thököly erre vonatkozó kívánásának gyakorlati következése nem

volt. A székely tizedek megadása sem ment egyébaránt könnyedén, a mint azt a következő időszakban látni fogjuk, s e pontra nézve is később a székelyek álláspontja keveredett felül. A mint kivethető e két adatból, Báthori Zs. szabadságlevele nem volt hát restitutio in integrum, a minek látszik, hanem a székely alkotmány tovább képződése volt, annak előnyére. A 17. század első felében ez a privilégium volt a bázis a székely jogok fejlődésére nézve, mi közben az abban megállapított rendi viszonyok időnként hol jobbra változtak, hol balra ingadoztak, de azért az adómentesség elve az egész 17. század első felében érvényben maradt s nem pusztán elméleti jelentőséggel bírt, míg viszont a szabadságlevelével által a tizedadástól való fölmentés csupán átmeneti zavarokat okozott, hogy aztán megváltozhatatlanul érvényben maradjon.

(Folyt. köv.)

Kiadja: Betegh Pál és Társa újságkiadó intézete.

Egy szert bevenni,

mely csak ideiglenes hatással bír, épp oly céltalan, mintha kifáradt lovakat ostorozunk. Másképp áll a dolog azonban, ha oly szert veszünk, mint például a Scott-féle Emulsió, mely a legjobb csukamájolajból alphasphorsavas mesz és natron hozzáadásával készül és az egész test szervezetét gyorsan és állandóan erősíti, úgy, hogy a legrovidebb idő alatt a gyöngeségi tünetek elmulnak teljesen és helyükbe erőteljes egészség és új akarat lép. Mint erősítő szer gyöngye, vézna gyermekek és lábadozók részére a Scott-féle Emulsió teljesen egyedül áll a maga nemében. A Scott-féle Emulsió összehasonlíthatatlanul hatásosabb és győgyerejében hatásosabb, gazdagabb, mint a közönséges csukamájolaj.

A SCOTT-FÉLE EMULSIÓ valódiságának jele a „hátnagy csukahalat vivó halász” védjegy.

Ezen lapra való hivatkozással és 75 fillér levélbélyeg beküldése ellenében mintával bérmentve szolgál:

Dr B U D A I E M I L

„Városi gyógyszerháza” BUDAPEST, IV., Váci-utca 34/50.

Egy eredeti üveg ára: 2 K 50 f. Kapható minden gyógyszerárban.

7273—906. tkvi. sz.

Árverési hirdetmény kivonat.

A székelyudvarhelyi kir. törvényszék tkvi hatóság közhírré teszi, hogy János Gyula, Fülöp Mózes és a kir. kincstár végrehajthatónak Balázi Lőrinc s társai bethlenfalvi lakosok végrehajtást szenvedők ellen 159 K 98 f, 200 K és 80 K 54 f tőke követelés és jár. iránti végrehajtási ügyében, János Gyula székelyudvarhelyi lakos végrehajthatónak Balázi Lőrinc és társai bethlenfalvi lakosok végrehajtást szenvedők ellen 150 K 98 f tőkekövetelés és ennek 1905. évi április hó 26 ik napjától járó 5 százalék kamatai, 82 K 80 f eddigi a még a jelen kérésért 12 K-ban megállapított, továbbá Fülöp Mózes 200 K követelése s ennek 1901. március 1-től járó 6 százalék kamatai és 57 K 76 f költség s a kir. kincstár javára bekebelezett 80 K 54 f tőke és 8 korona költség a még felmerülhető költségek kielégítése végett a székelyudvarhelyi kir. tvszék és kir. járásbíróház területén levő a bethlenfalvi I. r. 96 szjkvben A † 187, 1881 hrsz. a. fekvőkre 351 K, a bethlenfalvi I. r. 266 számú

tkvben A † 727 hrsz. a. fekvőre 26 K, 786 hrsz. fekvőre 119 K, a bethlenfalvi I. r. 214 sz. tkvben A † 1527 hrsz. a fekvőre 29 K becs értékben, a bethlenfalvi 94 számú tkvben A † 185 hrsz. a. fekvőre 320 K és pedig Balázi Ignác, Balázi János, Balázi Anna, Balázi Vilma, Barabás Miklós, Barabás Mihály, Gál Sándor, Sebesi Ákos ház tulajdonosok jutalékára is ezennel megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1906. évi november 19-ik napján d. e. 8 órakor Bethlenfalva község házában megartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alul is el fog adni. Árverezni szándékozik az ingatlanok becsárának 10 százalékát készpénzben, vagy óvadékképes értékpapirban kötelesek a kiküldöttkéhez letenni.

A kir. tvszék, mint tkvi hatóság.

Székelyudvarhelyt, 1906. okt. 5.

Graffius, tvszéki egyes bíró, 5671 1—3

Jó és olcsó étkezés!

Nem vendéglő!

Finom házi koszt!

Magyar, francia, angol és más leghíresebb konyha!

Székelyudvarhelyt, Kossuth Lajos utca 21. sz. a. (Huszárház) az udvarban.

Háztól elhordva, vagy helyben szervírozva.

Egy adag, 3 tál finom ebéd (csütörtökön és vasárnap 4 tál étel) háztól elhordva havonként 18 frt (36 K), helyben kiszolgálva 14 frt (28 K). — Ugyanígy ebéd, reggeli és vacsorával (reggel bivalytejes kávé kifli v. zsemlyével, este különféle sült kompotál és salátával) háztól elhordva egy hónapra 28 frt (56 K), helyben kiszolgálva 26 frt (52 K).

Népkonyha. Egy nagy adag huslevés és főzelék sülttel házól elhordva, havonként 12 frt (24 K). Egy jó adag bivalytejes kávé kifli v. zsemlyével 10 kr (20 f).

Mindenki kóstolja meg és azonnal tapasztalja, hogy ilyen pompás és izletes ételt ritkán vagy soha sem evett. Ezért jótállást, felelősséget vállal:

ösv. Mátics K. Szilárdné.

Eladó új bor. Nagy-Eke-mező községben (Medgyes mellett), mintegy 1000 hl. 12—15 fokos idei új bor (hegyi) előnyös árak mellett eladó. Ezen lapra való hivatkozással, bővebb felvilágosítást ad: Mártonyi Gyula k. jegyző ugyanott. 1—1

BOR!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi bornagykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben hapható.

Alázatos tisztelettel

Hánn József.

„Egyesült ceglédi szőlősgazdák borelárúsító társasága” Czepléd.

Egyenlőségi, bepincézi és áruba bocsátja a termelők tisztán kezelt legkiválóbb borait.

Nyilvánartja és közvetíti ezentul az egyes termelők magán pincéiben, sajátkezűleg gondozott borait is.

Különösen előnyös szövetkezeteknek és vendéglősöknek a nálunk való bevásárlás, mert egész éven át egyforma és akármilyen nagytömegben folyton egy és ugyanazon bort kaphatják.

Ezuttal áruba bocsátjuk a legkiválóbb siller szintű „Kadarka” és zöldesfehér „Ezerjő”, „Rizling” stb. fajokat is, melyek több waggon vételénél igen mérsékelt árban kaphatók.

Levél- vagy sürgönycim: Egyesült szőlősgazdák társasága Czepléd.

964—1906. szám.

Árlejtési hirdetmény.

A parajdi sóbányából a sónak kiemelésére szolgáló lójárgányhoz szükséges lóerő szolgáltatása, valamint a kiemelt sónak a sóőrle malomig leendő elfuvaroztatása 1907. évi január hó 1-től 1909. évi december hó 31-ig terjedő időre 1906. évi október hó 30-án délelőtt 9 órától 12 óráig a sóbánya hivatalnál tartandó nyilvános szóbeli árlejtés és azzal kapcsolatos zárt írásbeli ajánlat utján, a legkisebbet ígérőnek bérbe adatik.

Bánatpénz a lójárgány szállításhoz 1000 K, a fuvarozáshoz 300 K. Részletes feltételek a hivatalnál megtekinthetők.

M. kir. sóbánya-hivatal.

Uj üzlet megnyitás!

Van szerencsém a nagyérdemű közönséget értesíteni miszerint újonnan berendezett fűszer, festék, fonal, szines fejők és csemege üzletemet Deák-tér 15. szám alatt megnyitottam.

Ajánlom legfinomabb minőségű kávéimat, u. m.: Jamaikai, Cuba, Ceylon, Portorico, Quatemala, valamint különböző gyöngy kávé fajjaimat, finom olasz rizseket, valódi Veumann-féle aradi liszteket, továbbá előpatiki, kászoni, Székelyszeltes és Baros forrás és ásványvizeket, mindenemű olajak, festékek, magyar gyártmányu szoba padló mázak, legfinomabb kristály tiszta szagtalan petróleumot stb.

Midőn a nagyérdemű közönség kegyes pártfogását kérem, szolid árain, valamint pontos és előzékeny kiszolgálásról nagyra becsült vevőimet biztosíthatom.

A. M. KIR. SZŐLŐTELEPEKEN TERMELT
és a budafoki m. kir. pincemesteri tanfolyam által kezelt s a m. kir. földmívelésügyi miniszter támogatásával létesített borértékesítő osztályából a

magyar gazdák vásárcsarnok ellátó szövetk. székelyudvarhelyi fiókjánál

következő hivatalos vizsgálaton átment **BOROK** vannak nagy mennyiségben raktáron:

Magyarigeni rizling	80 fillér	Fogy. adóval együtt	70 fillér	Palack borok: Zöld sylvani, Magyarigeni Som, Kecskeméti Auvergnas Gris, Farcali Furmint stb. fajta kintű palack borok a legelőnyösebben kaphatók. — Megrendelésre bármily faj palack borok hozhatóak. Vételnél horióért listerentkint 13 fillér letét adandó. — Horók 3 hónapon belül sűrűtlen tiszta állapotban, a székelyudvarhelyi pincézési szállítást levonva, a felszámított áron visszavetnek.
Mézes fehér	65 fillér	Fogy. adó nélkül	55 fillér	
Siller szekszárdi	47 fillér		37 fillér	
Fehér asztali	45 fillér		35 fillér	
Hevraljai asztali	78 fillér		68 fillér	
Villányi vörös, 1900 évi	88 fillér		78 fillér	
Tolcsvai számorodni 1900 155 fillér			144 fillér	

Első Budapesti Malom-építézet és Gépgyár képviselője. KÜHNE E. mezőgazdasági gépgyár bizományi raktára.